

TINA MODOTTI, LA FOTÒGRAFA REVOLUCIONÀRIA

Carlos Bastón

www.radiohc.cu

Tina Modotti fou una de les dones que s'avançaren al seu temps: lluità pels drets de la classe desposseïda en un país que no era el seu però que acabà sent la seva pàtria, amb la seva lent va capturar la meravella d'una nació que floria: són famoses les *cananas* i *mazorcas* mexicanes que simbolitzen la guerra i la llibertat.

Tina va néixer el 16 d'agost de 1896 a Undine, una petita ciutat de fàbriques tèxtils al nord d'Itàlia, propera a Trieste, el port del Mar Adriàtic; el seu pare, Giuseppe Modotti, era mecànic i la seva mare, Assunta Mondini, estava dedicada a les tasques de la llar, per la qual cosa el seu nom complet fou Assunta Adelaide Luigia Modotti Mondini.

Tina es va educar en escoles italianes i austríaques, però degut als baixos recursos econòmics amb els que comptava la seva família, als 12 anys va començar a treballar en una de les fàbriques tèxtils de la seva ciutat natal; no obstant, la situació monetària familiar no va millorar.

Als 17 anys va emigrar amb la seva família a San Francisco, Estats Units, on va treballar en una fàbrica de seda (de 1913 a 1914) i després com a modista (fins al 1917).

Tenia 21 anys quan es casa amb el poeta i pintor Roubaix de l'Abrie Richey i al cap d'un any s'introdueix a Hollywood com a actriu de pel·lícules silents.

Al 1921 va conèixer a Edward Weston, excel·lent fotògraf nord-americà amb qui treballa com la seva model i això fa que ella s'interessi per la fotografia, per la qual cosa comença a estudiar-la amb ell, que fou el que li ensenyà a utilitzar la càmera, i tot el que ella sabia de fotografia. Aleshores, Weston ja havia renunciat al Pictorialisme i començava la seva època de transició.

Un any més tard, al 1922, va arribar a Mèxic, on conegué a Diego Rivera i a David Alfaro Siqueiros, amb qui va tenir una gran amistat.

Roubaix mor a la Ciutat de Mèxic, la qual cosa fa que estrenyi encara més la seva relació amb Weston, amb qui ja existia una relació íntima, d'influència mútua, tan en el terreny personal com en el professional; el mateix a San Francisco que a Mèxic, fins al 1930.

Al 1923 Weston va abandonar a la seva família i va viatjar a Mèxic amb el seu fill Chandler i Tina Modotti, que en aquell temps era la seva model, deixeble i amant. Allí van conèixer a Diego Rivera i Frida Kahlo.

Commoguda per l'explotació en la que vivia la classe treballadora de la postrevolució mexicana, Tina es converteix en activista revolucionària des de principis dels anys vint, desenvolupant forts llaços amb membres del grup de la Unió Mexicana d'Artistes, entre els que s'hi troben Manuel Álvarez Bravo, Diego Rivera, Charlot, Orozco i Siqueiros.

Al 1927 es va afiliar al Partit Comunista Mexicà i des d'aquest any fins al 1940 va treballar com a editora, col·laboradora i fotògrafa de la revista Folklor Mexicano.

Tina, fotògrafa italiana, ha sabut penetrar molt a fons Mèxic endins, en els pocs anys que porta aquí. Les seves fotografies ofereixen un mirall de grandesa a les coses simples de cada dia i a les gents senzilles que aquí treballen amb les mans.

Tina fou una dona en lluita i activista, participà en la campanya Mans fora de Nicaragua en recolzament a la lluita d'Augusto C. Sandino i ajudà a fundar el primer comitè antifeixista italià.

Durant la seva estada a Mèxic escandalitzà a la hipòcrita societat d'aquella època per ser una dona que vivia sota el mateix sostre amb un home que no era el seu marit, ni el seu germà, sortia al carrer després de les vuit de la nit i compartia la taula en llocs públics amb diversos homes; a més de tenir la costum de banyar-se despullada al terrat de casa seva quan plovia.

Al 1928 va conèixer a Julio Antonio Mella, dirigent estudiantil cubà, en una manifestació. Comença un romanç amb el revolucionari cubà Julio Antonio Mella, però aquest mor assassinat al 1929 i a ella l'acusen de ser còmplice de l'assassinat, no obstant, al no comprovar-li cap relació se la declara innocent.

Una nit, Mella camina de bracet amb la seva companya, Tina Modotti, quan els seus assassins el liquiden a dispars. Tina crida, però no plora davant el cos del caigut.

El govern cubà de Gerardo Machado, no té res a veure amb la seva mort, afirmen els diaris mexicans de dretes, que Mella ha estat víctima d'un crim passional.

La premsa mexicana revela que Tina Modotti, és una dona de dubtosa decència, que reaccionà amb fredor davant el tràgic episodi i posteriorment, en les seves declaracions policials, va incórrer en contradiccions sospitoses.

Tina plora després quan arriba a casa seva, al fer-se de dia, i veu les sabates de Mella, buides, que estan com esperant-lo sota el llit. Fins fa unes hores, aquesta dona era tan feliç que sentia enveja de sí mateixa.

Però ella és culpable de ser amant de la llibertat. Vivia sola quan va descobrir a Mella, barrejat en la multitud que es manifestava per Sacco i Vanzetti, i per Sandino, i s'uní a ell sense casament.

Abans havia estat actriu a Hollywood i model i amant d'artistes; i no hi ha home que al veure-la no es posi nerviós. Es tracta, per tant, d'una perduda, i per acabar-ho d'arrodonir estrangera i comunista. La policia difon fotos que mostren despullada la seva imperdonable bellesa, mentre s'inicien els tràmits per expulsar-la de Mèxic.

A l'any següent, al 1930, fou expulsada de Mèxic, pel seu constant activisme, acusada injustament de conspiracions contra polítics mexicans. L'acusen de complicitat en l'intent d'assassinat de Pascual Ortiz Rubio, president de Mèxic, per la qual cosa se la deporta a Alemanya.

Després de la seva sortida de Mèxic va anar a Alemanya on continua el seu treball a l'exili a Berlín, on es fa membre de la Unió GmbH de fotògrafs de premsa i publica les seves imatges a Der Arbeiter-Fotograf.

Va arribar a Alemanya a mitjans de 1930. Viatjà a la Unió Soviètica on es retrobà amb Vittorio Vidali, a qui havia conegut a Mèxic. Participà en el Socors Roig Internacional a la Unió Soviètica. Abandona momentàniament la fotografia per l'activisme polític mentre es troba a Moscou entre 1931 i 1934 treballant per la Creu Roja Internacional de la URSS.

Al 1934 es trasllada a França, d'on marxà cap a Espanya. Treballa a Madrid i València. Després de la rebel·lió militar al 1936, s'allistà al Cinquè Regiment i treballà amb les Brigades Internacionals, amb el nom de María, fins la fi de la guerra civil espanyola.

Treballa com a reportera del diari republicà Ajuda, al mateix temps que per moviments revolucionaris i per la Creu Roja. La seva participació va acabar a la par de la guerra civil.

A finals de 1939 va tornar com asilada a Mèxic, on continuà la seva activitat política a través de l'Aliança Antifeixista Giuseppe Garibaldi amb un nom fals.

Un any més tard, el govern de Lázaro Cárdenas anul·là la seva expulsió. Fotografià, treballà i continuà la seva tasca política fins la seva mort al 1942.

Tina Modotti va morir el 5 de gener de 1942 per un atac cardíac. En la seva làpida al panteó Dolores de la Ciutat de Mèxic s'hi llegeix un vers de Pablo Neruda:

“Tina Modotti, germana, no dorms, no, no dorms;
potser el teu cor sent créixer la rosa
d'ahir, la última rosa d'ahir, la nova rosa”.

Fragment d'un poema de Pablo Neruda.

Pur és el teu dolç nom,
pura és la teva fràgil vida:
d'abella, ombra foc,
neu silenci espuma,
d'acer, línia pol·len
es construí la teva fèrria,
la teva prima estructura...

Bibliografia

- Mildred Constantine, Tina Modotti: Una vida frágil, Fondo de Cultura Económica, México, 1979.
- Christiane Barkhausen-Canale, Verdad y leyenda de Tina Modotti, Casa de la Américas, La Habana, 1989.
- Sarah M. Lowe, Tina Modotti: Photographs (25/07/02)
- Elena Poniatowska, Tinísima (25/07/02)

Webs de interès:

<http://www.modotti.com>

<http://www.masters-of-photography.com/M/modotti/modotti.html>

<http://www.patriagrande.net/mexico/tina.modotti>